

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

21 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte – Toma Nadejda,

Judecători – Guzun Ion, Catan Liliana, Diaconu Iurie, Boico Victor,

a judecat în ședință, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul Grigoraș Constantin în numele părților civile Fărîmă Ana, Fărîmă Viorica, Fărîmă Elena și ultima, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 aprilie 2022, în cauza penală în privința lui

Canțer Ion Xxxx, xxxxx.

Termenul examinării cauzei:

Instanța de fond de la 05.03.2020 până la 13.12.2021;

Instanța de apel de la 19.01.2022 până la 04.04.2022;

Instanța de recurs de la 14.07.2022 până la 21.11.2022.

Asupra recursului ordinar în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 13 decembrie 2021, Canțer Ion a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal și i s-a aplicat o pedeapsă sub formă de închisoare pe termen de 2 (doi) ani și 2 (două) luni, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport, cu executarea pedepsei sub formă de închisoare în penitenciar de tip deschis.

În temeiul art. 90¹ Cod penal, s-a suspendat parțial executarea pedepsei aplicate lui Canțer Ion, urmând ca acesta să execute prima parte a pedepsei sub formă de închisoare pe un termen de 1 (unu) an și 1 (una) lună în penitenciar de tip deschis, iar restul pedepsei sub formă de închisoare pe un termen de 1 (unu) an și 1 (una) lună se suspendă și i se stabilește o perioadă de probațiune pe un termen de 2 (doi) ani.

Acțiunea civilă formulată de Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana împotriva lui Canțer Ion și compania de asigurări GALAS S.A., privind repararea prejudiciului material, s-a admis, în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

S-a admis parțial acțiunea civilă formulată de Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana împotriva lui Canțer Ion privind repararea prejudiciului moral, dispunându-se încasarea din contul lui Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Elena suma de 100 000 (una sută mii) lei, cu titlu de compensație pentru prejudiciul moral; din contul lui Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Viorica suma de 50 000 (cincizeci mii) lei, cu titlu de compensație pentru prejudiciul moral; din contul lui Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Ana suma de 50 000 (cincizeci mii) lei, cu titlu de compensație pentru prejudiciul moral; din contul lui Canțer Ion în beneficiul statului suma de 2724 (două mii șapte sute douăzeci și patru) lei, cu titlu de cheltuieli judiciare.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, Canțer Ion, la data de 18 decembrie 2019, aproximativ la orele 17:00, conducând autoturismul de model „Opel Astra”, cu n/î xxx, pe strada Păcii din or. Nisporeni, încălcând prevederile pct. 10 alin. (1) lit. b) al Regulamentului Circulației Rutiere, potrivit cărora: „persoana care conduce un autovehicul trebuie să posede cunoștințe și să execute cerințele RCR, precum și să posede dexteritatea necesară de a conduce în siguranță vehiculul pe drum”; prevederile pct. 45 al. (1) al Regulamentului Circulației Rutiere, care prevede că: „Conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând seama de următorii factori: starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția, dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase, iar în cazul în care limita vizibilității apar obstacole care necesită a fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului”, precum și prevederile pct. 47 alin. 1) lit. a) al Regulamentului Circulației Rutiere, care prevede că: „Limitele maxime de viteză a vehiculelor pe drumurile publice sînt: a) în localități - 50 km/h”, deplasându-se cu viteză excesivă de 100 km/h, observând un biciclist, care se deplasa în față, fără a reduce viteza, nu s-a isprăvit cu conducerea mijlocului de transport, tamponând biciclistul Fărîmă Mihail, cauzându-i, potrivit raportului de expertiză judiciară nr. xxxx din data de 20 ianuarie 2020, trauma cranio-cerebrală închisă, sub formă de hemoragii în țesuturile moi ale regiunii frontale, hemoragii subarahnoidale masive ale creierului, hematom în regiunea frontal pe dreapta, contuzii cerebrale hemoragice în trunchiul cerebral și cerebel, edem cerebral, leziunii care prezintă pericol pentru viață și, în baza acestui criteriu, se califică ca vătămarea gravă și au legătură cauzală directă cu decesul.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate, lui Canțer Ion, i se încredințează săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, conform indicilor calificativi: - „încălcarea regulilor de securitate a circulației de către persoana care conduce mijlocul de transport, care a provocat decesul unei persoane”.

3. Sentința a fost atacată cu apeluri de către:

3.1. Procurorul în Procuratura raionului Nisporeni Ciochinî Grigorii, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea parțială a sentinței, rejudecarea cauzei conform ordinii stabilite pentru prima instanță și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care Canțer Ion, să fie recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal și să-i fie numită pedeapsa penală sub formă de 4 (patru) ani închisoare, cu executarea acesteia în penitenciar de tip deschis cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport.

În motivarea apelului acuzatorul de stat a invocat că, aplicarea pedepsei penale cu suspendare îl va favoriza pe inculpat să săvârșească pe viitor acțiuni similare. Precedentul dat va fi preluat, considerat și apreciat de alte persoane ca o atitudine tolerantă din partea statului a comportamentului prejudiciabil și va diminua încercerea societății în eficacitatea și echitatea sistemului de justiție.

Instanța de fond la stabilirea pedepsei nu a ținut cont de faptul că anterior inculpatul a mai comis o infracțiune, fapt care demonstrează că, acesta nu și-a făcut concluziile corespunzătoare pentru adoptarea unui comportament conform legii și normelor sociale. Instanța de judecată a ignorat solicitările acuzatorului de stat de a numi o pedeapsă dură inculpatului ori acuzatorul a considerat că anume în acest mod se putea realiza un just echilibru la aplicarea pedepsei inculpatului Canțer Ion și interesele succesorilor părții vătămate.

Subsecvent, a notat că, în acest sens instanța de judecată a aplicat practic minimum din pedeapsa posibilă de a fi aplicată dispunând executarea a doar jumătate din cea stabilită, fapt care nu este corespunzător și proporțional gravității infracțiunii săvârșite de inculpatul Canțer Ion.

În cadrul examinării cauzei penale nu au fost stabilite careva motive care ar concluziona că nu este rațional ca inculpatului Canțer Ion să-i fie aplicată pedeapsa cu executare. Prin urmare, în opinia procurorului, instanța de fond, numind inculpatului o pedeapsă cu suspendarea parțială a acesteia pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, a deschis calea către un precedent judiciar greșit, pasibil de a fi preluat/citat de către instanțele naționale de același nivel.

3.2. Partea civilă Fărîmă Elena și avocatul Grigoraș Constantin în numele părților civile Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana, prin care a solicitat admiterea apelului, anularea încheierii instanței de fond de examinare a cauzei în procedură simplificată și a dispune examinarea cauzei în procedură generală, a casa total sentința contestată, a pronunța o hotărâre conform modului stabilit pentru prima instanță și ai stabili lui Canțer Ion pedeapsă cu închisoare cu executare reală pe un termen maxim prevăzut de legea penală, cu admiterea integrală a acțiunii civile.

În motivarea apelului avocatul a invocat că, sentința a fost pronunțată după examinarea cauzei în procedură simplificată, fiind admisă cererea inculpatului în această parte, pe când inculpatul în declarațiile sale nu a recunoscut vina precum este relatată în rechizitoriu, s-a expus asupra altor probe.

Instanța eronat a constatat că Canțer Ion nu ar avea sancțiuni pentru încălcarea regulamentului circulației rutieră, or, inculpatul în timp de un an de la obținerea permisului de conducere a avut multiple sancționări contravenționale rezultate din cazierul contravențional anexat la dosar.

La stabilirea pedepsei nu a luat în considerație faptul că inculpatul a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal din lipsa totală de prudență la trafic și manifestarea criminală a neglijenței față de obligațiile ce-i revin la trafic, evidențiază că inculpatul a săvârșit infracțiunea incriminată în regiunea de trecere dirijată pentru pietoni creând pericol prin metoda sa de conducere nu numai victimei, dar și altor participanți la trafic, în zonă cu risc mare de accidente, fără a se convinge de securitate, iar aplicarea pedepsei prea blânde nu va atinge scopul de reeducare a făptuitorului consfințit de legea penală, fiind neglijate prevederile art. 2, 7 și 75 CP, astfel în rezultat ar putea comite alte infracțiuni analogice la trecerea unei perioade scurte de timp.

Instanța a admis parțial acțiunea în partea încasării prejudiciului moral și a lăsat fără de examinare acțiunea civilă în partea încasării prejudiciului material, prin urmare intimamentele au apreciat sentința în această parte ca o ofensă, jignire și înjosire a demnității lor. Din start instanța a examinat acțiunea civilă reieșind dintr-o altă ordine de idei, însă nu din prevederile Codului de procedură la care se referă instanța în sentință. La aprecierea cuantumului și încasarea prejudiciului moral de la inculpat în favoarea părților civile, succesori ai părții vătămate, instanța nu a ținut cont de caracterul și gradul prejudiciului al faptei, de suferințele cauzate persoanelor apropiate defunctului, de gradul vinovăției al inculpatului și de măsura în care despăgubirea morală acordată poate aduce satisfacție echitabilă celor vătămăți. Instanța nu a luat în calcul că Fărîmă Mihail era unicul întreținător al familiei, soția Fărîmă Elena în legătură cu starea de sănătate nu este angajată în câmpul muncii, fiicele erau studente, iar pierderea soțului, tatălui și unic întreținător le-a amplasat într-o stare de incertitudine și neîncredere pentru viitor. Le-a adus atingere sentimentului de siguranță în ziua de mâine și le-a plasat într-o situație precară pe toate. Acordarea unui prejudiciu moral infim de mic le-a provocat succesori dezgust, jignire și suferințe sufletești și mai mari. Succesorii au așteptat restabilirea echității sociale, însă în realitate au primit sentința ca o ofensă și nedreptate.

3.3. Inculpatul Canțer Ion și avocatul acestuia Șișcanu Veronica, prin care au solicitat admiterea apelului, casarea sentinței cu emiterea unei hotărâri de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau cu aplicarea unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută de lege.

În motivarea apelului avocatul a invocat că în fața primei instanțe, Canțer Ion s-a comportat umil, a cerut iertare părților vătămate, a manifestat căință și înțelegere, a propus repararea prejudiciului moral fiind disponibil a achita o suma de 200 000 lei, oferind pentru început ca primă rată 80 000 lei părților vătămate, care au refuzat să primească banii. Pentru a putea satisface pretențiile părții civile, tatăl său, Canțer Ion a solicitat acordarea unui credit bancar de 200 000 lei, însă și această sumă a fost considerată mică de către partea civilă. În urma stresului acumulat, tatăl inculpatului a făcut infarct și a decedat, iar plata creditului a rămas în sarcina fiului Canțer Ion.

Deși, prima instanță a dus cont de foarte multe aspecte ce individualizează cauza de față, a așteptat să fie în motivarea sentinței argumentele în defavoarea aplicării art. 90 Codul penal - condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, pentru care a pledat.

Canțer Ion este învinuit de comiterea unei infracțiuni din imprudență, comisă în împrejurări nefavorabile care nu-i pot fi imputate în totalitate inculpatului.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 aprilie 2022, a fost respins, ca nefondat, apelul comun al avocatului în numele inculpatului și a inculpatului.

Admis apelul procurorului și apelul comun al avocatului în numele părților civile și al părții civile Fărîmă Elena, sentința casată parțial, în partea ce se referă la individualizarea executării pedepsei și pronunțată, în această parte, o nouă hotărâre prin care exclude prevederile art. 90¹ Cod penal.

Celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute.

4.1. Pentru a decide astfel, instanța de apel a menționat că, audiind participanții prezenți, examinând materialele cauzei penale, apelul avocatului declarat în numele inculpatului urmează a fi respins, iar apelul declarat atât de acuzatorul de stat, cât și de partea civilă urmează a fi admis, cu casarea parțială a sentinței, din următoarele considerente.

Instanța de apel a constatat că, judecata în instanța de fond s-a desfășurat pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, potrivit art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, în baza cererii scrise personal de inculpat, acceptată prin încheierea instanței de judecată din 25 iunie 2020 (f.d. 170, vol. II).

La pronunțarea sentinței, prima instanță, corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a concluzionat că inculpatul a comis anume infracțiunea imputată.

Aceste împrejurări au fost constatate din totalitatea de probe acumulate la cauza penală, fiind corect apreciate, respectându-se prevederile art. 101 Codul de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor.

Instanța de apel a constatat cu certitudine că Canțer Ion a comis infracțiunea prevăzută de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal - *încălcarea regulilor de securitate a circulației de către persoana care conduce mijlocul de transport, care a provocat decesul unei persoane.*

La stabilirea pedepsei și mărimea acesteia, instanța de fond neîntemeiat a conchis că împrejurările prezentei cauze penale, îndeosebi cele reținute de către această instanță, ce vizează personalitatea inculpatului, sunt suficiente pentru a aplica prevederile art. 90¹ alin. (1) Cod penal. Prin urmare, instanța de apel a notat că, la individualizarea pedepsei, prima instanță justificat a ținut cont și de faptul că inculpatul a săvârșit o infracțiune gravă, fiind comisă prin varianta agravată a acesteia. Astfel, în viziunea instanței de apel, fapta comisă de inculpat prezintă un pericol sporit pentru societate, care atentează la securitatea circulației, iar prima instanță urma să țină cont de gravitatea infracțiunii comise și de urmările prejudiciabile - decesul unei persoane.

Referitor la gravitatea faptei comise se impune de a menționa că prejudicierea relațiilor sociale cu privire la securitatea circulației rutiere are consecințe cu un pronunțat caracter grav, reprezentând una din cele mai importante probleme sociale, cu atât mai mult că acesta reprezintă tendințe ascendente. Respectiv, în asemenea situații pentru a fi atins scopul legii penale, urmează a se interveni mai prompt, cu aplicarea unei pedepse reale cu executare, pentru ca inculpatul, precum și alte persoane să-și facă concluziile de rigoare, pentru a nu fi admise pe viitor săvârșirea unor astfel de fapte prejudiciabile, calificate ca infracțiuni.

Faptul, că la caz sunt reținute și împrejurări referitoare la personalitatea inculpatului ce-i atenuază răspunderea penală, sunt în măsură de a justifica aplicarea unei pedepse cu reducerea termenului, stabilindu-i-se o pedeapsă aproape la limita minimă a sancțiunii prevăzute de legea penală, redusă în baza art. 364¹ Cod de procedură penală, imputată ultimului.

Având în vedere toate împrejurările cauzei, instanța de apel a considerat că pedeapsa de 2 (doi) ani și 2 (două) luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip deschis și cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport stabilită în sarcina inculpatului și modalitatea de executare a acesteia, o să convingă de necesitatea respectării legii penale și evitarea în viitor a săvârșirii unor fapte similare, iar aplicarea unei pedepse mai blânde, poate încuraja pe viitor săvârșirea altor infracțiuni.

Referitor la acțiunea civilă înaintată, instanța de apel a reținut că, instanțele judecătorești, la determinarea mărimii compensației pentru prejudiciul moral, trebuie neapărat să i-a în considerație atât aprecierea subiectivă privind gravitatea cauzării suferințelor psihice sau fizice părții vătămate, cât și datele obiective care certifică acest fapt, îndeosebi: importanța vitală a drepturilor personale nepatrimoniale și a bunurilor (viața, sănătatea, libertatea, inviolabilitatea locuinței, secretul personal și familial, onoarea, demnitatea și reputația profesională etc.); nivelul (gradul) suportării de către persoana vătămată a suferințelor psihice sau fizice (lipsirea de libertate, pricinuirea vătămării corporale, decesul persoanelor apropiate - rudelor, pierderea sau limitarea capacității de muncă etc.); felul vinovăției (intenția, imprudența) persoanei care a cauzat prejudiciul, în cazul în care pentru repararea prejudiciului moral este necesară prezența ei.

Reieșind din cele menționate supra și ținând cont de gravitatea cauzării suferințelor psihice, a ajuns la concluzia că suma de 100 000 (una sută mii) lei încasată în beneficiul părții civile Fărîmă Elena, suma de 50 000 (cinci zeci mii) lei în beneficiul părții civile Fărîmă Viorica și suma de 50 000 (cinci zeci mii) lei în beneficiul părții civile Fărîmă Ana, încasate de la inculpatul Canțer Ion, sunt echitabile pentru recuperarea prejudiciului moral, pentru suferințele fizice și psihice suportate de Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana, menținând în acest sens dispozițiile instanței de fond.

Referitor la prejudiciul material înaintat de Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana împotriva lui Canțer Ion și compania de asigurări GALAS S.A., privind repararea prejudiciului material, instanța de apel a considerat că, instanța de fond întemeiat a ajuns la concluzia de a admite în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă, or, în conformitate cu prevederile art. 117 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, probe în cauze civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei. În calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Instanța de apel a reținut că, instanța de fond a fost în situația unui caz excepțional când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, motiv pentru care instanța de fond a admis, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor materiale convenite să hotărască instanța civilă.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Grigoraș Constantin în numele părților civile Fărîmă Ana, Fărîmă Viorica, Fărîmă Elena și ultima, care indicând temeiurile pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei hotărârilor judecătorești, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei hotărâri prin care:

- a anula încheierea instanței de fond de examinare a cauzei în procedură simplificată și a dispune examinarea cauzei în procedură generală;

- ai stabili lui Canțer Ion pedeapsă cu închisoare cu executarea reală a pedepsei pe un termen maxim prevăzut de legea penală;

- a încasa din contul lui Canțer Ion în favoarea lui Fărîmă Elena prejudicial moral cauzat prin infracțiune în sumă de 1 000 000 lei;

- a încasa din contul lui Canțer Ion în favoarea lui Fărîmă Elena suma totală de 76322,85 lei;

- a încasa din contul lui Canțer Ion în favoarea lui Fărîmă Elena despăgubirea pentru masa de pomenire de 40 zile, în sumă de 8809 lei; despăgubirea pentru traducerea actelor defunctului, în sumă de 700 lei, cheltuieli pentru copii de acte anexate la dosar în sumă de 250 lei, paguba cauzată în legătură cu deteriorarea bicicletei, hainelor, instrumentelor, termosului, ghiozdanului defunctului în sumă de 4000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5000 lei;

- a încasa din contul inculpatului Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Ana prejudicial material cauzat prin infracțiune după cum este relatat în tabela din acțiunea civilă, în sumă de 12132,74 lei;

- a încasa din contul lui Canțer Ion în favoarea lui Fărîmă Ana prejudicial moral cauzat prin infracțiune în sumă de 200 000 lei;

- a încasa din contul lui Canțer Ion în favoarea lui Fărîmă Viorica prejudicial moral cauzat prin infracțiune în sumă de 200 000 lei;

- a încasa din contul învinuitului Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Viorica prejudiciul material cauzat prin infracțiune după cum este relatat în tabela din acțiunea civilă, în sumă de 44361,18 lei;

- a încasa din contul Companiei de Asigurări „GALAS” S.A. în beneficiul lui Fărîmă Elena, a câte 415 lire sterline/lunar, pentru pierderea întreținătorului unic, pe toată viață;

- a încasa din contul Companiei de Asigurări ”GALAS” S.A. în beneficiul lui Fărîmă Elena suma de 11385 lei, despăgubirea pentru serviciile funerare, transport, morgă, cheltuieli bisericesti, sume recunoscute în baza referinței;

- a încasa din contul Companiei de Asigurări "GALAS" S.A. în beneficiul lui Fărîmă Elena suma de 1585,65 lei, despăgubirea pentru consultațiile medicale, analiza și medicamente, sume recunoscute în baza referinței;

- a încasa din contul Companiei de Asigurări "GALAS" S.A. în beneficiul lui Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica, Fărîmă Ana a câte 2500 lei pentru fiecare, cu titlu de compensare cheltuielilor de asistență juridică;

- a încasa din contul învinuitului Canțer Ion în beneficiul lui Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica, Fărîmă Ana a câte 2500 lei pentru fiecare, cu titlu de compensare cheltuielilor de asistență juridică.

5.1. În argumentarea soluției solicitate recurentul invocă faptul că:

- atât în instanța de fond, cât și în apel am obiectat asupra examinării cauzei în procedură simplificată, circumstanță la care nici una din instanțe nu s-a expus în actele judecătorești. Au ignorat prevederile cerute față de actul judecătoresc în această parte care cere ca hotărârea urmează a fi motivată și să conțină răspuns la toate circumstanțele invocate de părți. În cazul neexpunerii asupra circumstanțelor invocate, hotărârea poate fi casată pe acest temei. Nu am primit nici un răspuns la acest incident de procedură invocat, or Canțer Ion după cum rezultă din declarațiile date în ședința de judecată nu a recunoscut faptele precum sunt descrise în rechizitoriu, iar cauza urma a fi examinată în procedură generală, pentru a combate scuzele aduse de inculpat față de acțiunile sale;

- la fel, instanța de apel nu s-a expus asupra criticii adusă sentinței privind reducerea din pedeapsă condamnatului în legătură cu condițiile inumane de detenție, în temeiul art. 385 alin. (5) Cod de procedură penală.

Instanțele de judecată arbitrar au redus din pedeapsă inculpatului 89 zile, pentru condiții inumane de detenție. În partea reducerii din pedeapsă a fost încălcată procedura prevăzută de lege, fără ai acorda posibilitatea instituției penitenciare să se expună asupra acestor circumstanțe. Mai mult, instanța de fond și-a depășit limitele solicitărilor și din oficiu a redus din pedeapsă inculpatului în legătură cu condițiile de detenție inumane și fără a avea un raport în acest sens. Reducerea din pedeapsă în legătură cu condițiile inumane de detenție se face doar în baza cererii/plângerii deținutului și obligatoriu fiind solicitat Raportul privind condițiile de detenție. Nici din sentință și nici din decizia Curții de Apel nu rezultă pe care condiții de detenție le-a considerat ca fiind inumane instanțele;

- pentru fapta comisă pedeapsa aplicată nu-și va atinge scopul pedepsei, or inculpatul pe toată perioada judecării cauzei nu a conștientizat despre faptele sale care au dus la lipsirea de viață a persoanei. Canțer Ion nu a dat dovadă de regret și nici nu și-a cerut scuze de la succesorii părții vătămate, nemaivorbind de despăgubire materială. Canțer Ion are un cazier contravențional cu numeroase sancțiuni pentru

conducerea nereglementară a mijlocului de transport, iar pedepsele aplicate inculpatului nu au dus la corijarea acestuia, motiv din care pedeapsa urmează a fi doar una cu închisoare și cu privarea de dreptul de a conduce mijlocul de transport, fără reducerea din pedeapsă inculpatului în temeiul art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală;

- cu privire la admiterea acțiunii civile în principiu, în partea încasării prejudiciului material și încasarea prejudiciului moral disproporționat de mic în favoarea succesolului părții vătămate și părților civile.

Instanțele eronat nu au găsit de cuviință să admită acțiunea civilă în partea încasării prejudiciului moral precum a fost solicitat, a apreciat suferințele aduse de inculpat membrilor familiei la o valoare infim de mică, fără a motiva soluția adoptată. Fără a se expune prin care metode și în baza căror practici a ajuns la concluzia adoptată și au diminuat prejudicial moral solicitat.

La aprecierea cuantumului și încasarea prejudiciului moral de la inculpat în favoarea părților civile, succesori ai părții vătămate, instanțele nu au ținut cont de caracterul și gradul prejudiciabil al faptei, de suferințele cauzate persoanelor apropiate defunctului, de gradul vinovăției al inculpatului și de măsura în care despăgubirea morală acordată poate aduce satisfacție echitabilă celor vătămați.

Instanțele nu au luat în calcul că Fărîmă Mihail era unicul întreținător al familiei, soția sa, Fărîmă Elena, în legătură cu starea de sănătate nu este angajată în câmpul muncii, fiicile erau studente, iar pierderea soțului, tatălui și unicul întreținător le-a amplasat într-o stare de incertitudine și neîncredere pentru viitor. Le-a adus atingere sentimentului de siguranță în ziua de mâine și le-a plasat într-o situație precară pe toate. Acordarea unui prejudiciu moral infim de mic le-a provocat succesurilor dezgust, jignire și suferințe sufletești și mai mari. Succesorii au așteptat restabilirea echității sociale, însă în realitate au primit soluția adoptată de instanțele inferioare ca o ofensă, nedreptate și inechitate.

Instanțele nu au motivat hotărârile la subiectul, ce vizează suma posibilă încasării în calitate de prejudiciu moral de la inculpat, în acest sens nefiind indicate circumstanțele pricinii, care ar fi justificat micșorarea de către instanță a cuantumului despăgubirii morale. Fiecare om are dreptul la viață, nimeni nu-1 poate lipsi de ea, viața unei persoane este inviolabilă, iar prejudiciul moral acordat persoanelor în legătură cu decesul subit al persoanei dragi urma a fi evaluat corect cu diligență;

- deși, instanțele de judecată au avut spre judecare acțiunea civilă, care a fost motivată și probată suficient în partea încasării prejudiciului material, avea competență și toate temeiurile să admită în această parte acțiunea civilă, acest lucru a fost lăsat fără de examinare. Deși probele din dosar cu certitudine dovedesc mărimea pagubei

cauzate, instanța sa mărginit doar la admiterea în principiu a acțiunii civile. Instanța a constatat precum că unele din înscrisurile anexate nu corespund realităților, însă nu a atras atenția că celelalte sunt perfecte și demonstrează incontestabil mărimea pagubei pretinse. Instanțele nemotivat nu au soluționat în fond partea materială a acțiunii civile. Instanța a avut posibilitatea să pronunțe asupra admiterii acțiunii parțial în partea încasării prejudiciului material în baza înscrisurilor anexate la acțiunea civilă, ceea ce nu sa întâmplat;

- partea civilmente responsabilă a admis să o despăgubescă pe Fărîmă Elena și a depus în acest sens referință asupra acțiunii civile prin care a recunoscut că este de acord să achite suma de 11385 lei, despăgubirea pentru serviciile funerare, transport, morgă, cheltuieli bisericești. La fel, partea civilă a recunoscut pretenția privind încasarea despăgubirii pentru pierderea întreținătorului, însă metoda de calcul a fost aplicată eronat;

- inculpatul/pârâtul în ședința de judecată la fel a declarat că nu are ceva împotriva să achite paguba materială cauzată prin infracțiune, doar că o va achita precum va hotărî instanța, însă instanța nu a hotărât nici într-un fel.

6. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia sa asupra recursului declarat, menționând că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, ca fiind vădit neîntemeiat și lipsit de temeiuri legale.

7. Judecând recursul ordinar declarat în raport cu actele cauzei și ținând cont de opinia expusă în referință de către procuror, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia că acesta urmează a fi admis, pentru considerentele de drept și de fapt expuse în contextul ce urmează.

Potrivit prevederilor art. 434 Cod de procedură penală, judecând recursul împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs de titularul acestuia.

Soluția de admitere a recursului declarat, în drept, se întemeiază pe dispoziția art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit căreia judecând recursul instanța este în drept să-l admită, cu casarea parțială a hotărârii atacate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanță, la această etapă a procedurilor.

Din textului recursului declarat problema dedusă judecării în respectiva cauză vine în raport cu individualizarea pedepsei și aplicarea prevederilor art. 385 alin. (5)

Cod de procedură penală, sub aspectul reducerii pedepsei penale aplicate inculpatului, precum și admiterea parțială a acțiunii civile.

În acest sens, Colegiul penal lărgit ajunge la concluzia că alegațiile avocatului în partea admiterii parțiale a acțiunii civile sunt veridice și fac obiectul casării parțiale a deciziei recurate, fiind incident temeiul pentru recurs prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și anume „*hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței*”, iar în partea individualizării pedepsei de către instanțele de fond, Colegiul penal le respinge ca fiind neîntemeiate.

Colegiul penal lărgit constată că, prin sentință acțiunea civilă înaintată de Fărîmă Elena, Fărîmă Viorica și Fărîmă Ana împotriva lui Canțer Ion și compania de asigurări „GALAS” S.A., privind repararea prejudiciului material, a fost admisă, în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

În motivarea soluției adoptate, prima instanță indică „*Așa fiind, instanța notează că stabilirea tuturor aspectelor relevante ale acțiunii civile, în partea ce ține de pretențiile privind repararea prejudiciului material, în particular pentru a stabili suma exactă a despăgubirilor convenite, precum și încasarea cheltuielilor, având în vedere modul cum a fost formulate pretențiile la acest capitol, necesita amânarea ședinței*”.

Ulterior, menționează că „*În conformitate cu art. 387 alin. (3) Cod de procedură penală, (...). Față de cele ce preced, instanța va admite în principiu, acțiunea civilă, în partea pretențiilor privind repararea prejudiciului material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă*” (f.d. 93, vol. III).

În acest sens, Colegiul penal lărgit remarcă că, în temeiul art. 385 Cod de procedură penală, instanța națională la adoptarea sentinței trebuie să soluționeze dacă trebuie admisă acțiunea civilă, în folosul cui și în ce sumă. Iar în conformitate cu prevederile art. 394 alin. (5) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentințelor de condamnare sau achitare ori de încetare a procesului penal trebuie să conțină motivele pe care este întemeiată hotărârea instanței cu privire la acțiunea civilă sau la repararea pagubei materiale cauzate de infracțiune.

Însă, contrar celor stipulate de legea procesual-penală, în cauza deferită judecății, atât prima instanță, cât și instanța de apel nu au motivat decizia adoptată în acest sens. Or, din textul acțiunii civile înaintate (f.d. 1-45, vol. III), reprezentantul părților civile Fărîmă Viorica, Fărîmă Ana, Fărîmă Elena și ultima, au solicitat repararea, inclusiv, și a prejudiciului material cauzat de infracțiune, prezentând în acest sens diferite înscrisuri, iar prima instanță admitând în principiu, acțiunea civilă, în partea pretențiilor privind repararea prejudiciului material, a dispus ca asupra cuantumului

despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, fără a motiva decizia în această parte.

În consecință, atât prima instanță, cât și instanța de apel au pronunțat o hotărâre nemotivată, contrară prevederilor art. 6 al Convenției europene a drepturilor omului, or, acestea în partea descriptivă a deciziei pronunțate, nu se expune deloc asupra argumentelor și înscrisurilor anexate la acțiunea civilă, în partea pretențiilor privind repararea prejudiciului material.

Mai mult, Colegiul penal lărgit subliniază obligația instanței de a motiva hotărârea, care face parte din setul de garanții stabilite pentru existența unui proces echitabil, or, potrivit jurisprudenței constante a Curții de la Strasbourg, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (*cauza Suominen vs. Finlandei din 2003, cauza Kuznetsov și alții vs. Rusiei din 2007*).

În concluzie, Colegiul penal lărgit menționează că, eroarea comisă de instanța de apel urmează a fi corectată, prin casarea parțială a deciziei, și dispune rejudecarea cauzei în latura civilă.

Subsecvent, Colegiul penal lărgit respinge ca neîntemeiate alegațiile părții apărării prin care susține dezacordul cu individualizarea de către instanța de apel a pedepsei stabilite inculpatului Canțer Ion, or, ultima stabilindu-i inculpatului o pedeapsă cu închisoare cu executare reală, și-a argumentat suficient soluția în sensul pedepsei penale stabilite, a ținut cont în deplină măsură de principiile generale de aplicare a pedepsei, de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului.

Referitor la solicitarea recurențelor privind anularea încheierii instanței de fond de examinare a cauzei în procedură simplificată și a dispune examinarea cauzei în procedură generală, Colegiul penal lărgit o respinge ca neîntemeiată, or, inculpatul personal a depus cerere prin care a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, care, în urma unui control preliminar a cauzei penale, a fost acceptată prin încheierea Judecătoriei Ungheni din 25 iunie 2020.

De asemenea, instanțele de fond întemeiat au aplicat în privința inculpatului Canțer Ion și prevederile art. 385 alin. (5) Cod de procedură penală, dat fiind că în prezenta cauză s-a constatat încălcarea drepturilor inculpatului privind condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astfel, la rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe corespunzător și în strictă conformitate cu prevederile legale asupra laturii civile, să verifice și să aprecieze probele administrate în cauză în această parte, să le dea o apreciere corespunzătoare și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, să înlăture omisiunile admise și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Grigoraș Constantin în numele părților civile Fărîmă Ana, Fărîmă Viorica, Fărîmă Elena și ultima, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 aprilie 2022, în latura civilă, în cauza penală în privința lui *Canțer Ion Xxxx* și dispune rejudecarea cauzei, în această parte, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, decizia contestată se menține.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată în partea în care a fost dispusă rejudecarea, în rest este irevocabilă și pronunțată integral la *24 ianuarie 2023*.

Președinte:

Toma Nadejda

Judecători:

Guzun Ion

Catan Liliana

Diaconu Iurie

Boico Victor